

skabet, ligesom Mændene faar deres Levebrød af Regeringen,« siger Mary Wollstonecraft, »og ikke fordi de af inderste Hjerter og Sjæl holder af en Mand!«

»Men Mary Wollstonecraft havde ogsaa havt rig Lejlighed til i sin egen Kreds at se huslig Elendighed, dels foraarsaget af foranførte Grund, dels af Hustyranners dyriske Laster, Tyranner, der var iklædt den uansvarlige Magt, som hører med til Ægtemandens af Gud tildelte Rettigheder.«

»Angaaende denne Tids anden store Læresætning: »at Kvinder aldrig aabent maa tilstaa, at de ønsker at gifte sig, skøndt dette i al Hemmelighed maa være deres eneste Digten og Tragten,« har hun ingen Vanskelighed ved at bevise, at Modsætningen mellem det virkelige og det foregivne Livsmaal frembringer Forstillelse og ved selve Roden afskærer al Aabenhed saavel som al Umiddelbarhed. De Forfattere hun nævner, som opretholder denne besynderlige Anskuelse om, hvad der en kvindelig Sømmelighed, synes at efterlade den moralske Atmosfære ladet med Urenhed og helt berøvet den Ilt, som er nødvendig for at holde Lungerne sunde. En sygelig Ømfindtlighed blev antaget for at være en væsentlig Bestanddel af kvindelig Ynde.

»Reverend Dr. James Fordyce siger i de af sine Prædikener, der særlig henvender sig til Kvinderne: »Læg vel Mærke til, at hos eders Køn er mandlige Idrætsøvelser aldrig klædelige. Mænd med et fintmærkende Følelsesliv ønsker i hver Kvinde at finde blide Træk og en blød Stemme. De føler sig ikke tiltrukne af et robust Ydre men kun af en fin og yndefuld Optræden.

»Den nedladende Beskytter — Manden — formodedes at finde sin Forfængelighed smigret ved et bestandigt Skue af den kvindelige Svaghed.

»Grundelementet, der anbefales af Datidens Forfattere er *Forstillelse*. Denne blev ophøjet til den Ledestjerne, der skulde vise Vejen for den blide Kvindeligheds Skude. Dr. Fordyce anbefaler endog i sine Prædikener særlig *Gudsfrygt*; ikke fordi at denne retter hele ens Følelsesliv og alle ens Tanker mod de Pligter, man har mod Gud og Mennesker, men fordi: »Gudsfrygt tager sig saa godt ud, ikke alene præger den Ansigtet men hele Skikkelsen.« Han anbefaler Religion som et kosmetisk Middel.

»Aldrig gør en Kvinde stærkere Indtryk,« siger denne hellige Mand, »end naar hun er hensunken i dybe Meditationer. Herved faar hun uvilkaarlig en ærefrygtindgyldende Højhed over sig, som følger en ny Ynde til hendes Ydre. Det er som om Hellighedens Skønhed udstraalede fra hende!«

»Efter at have citeret disse hans Ord siger Mary Wollstonecraft, at den Anmasselse

hvormed han sætter det »at gøre Erobringer« og »at blive Genstand for Beundring« som Bevæggrund til en Kvindes Gudsfrygt, kun kan fylde hele hendes Væsen med »en sygelig Væmmelse.«

»Men Profanationen kunde da ogsaa vanskeligt gaa videre end denne.

»Kujoneri saavel som fysisk Svaghed betragtedes som en væsentlig Del af den kvindelige Ynde, hvilken hver Kvinde burde søge at til egne sig. Uvidenhed blev ligeledes hævet til Skyerne. Kvindelig Beskedenhed antoges at blive saaret, om en Kvinde tilstod, hun nærrede en varm Kærlighed til en Mand, selv om denne Mand var hendes Ægtefælle.

»Dersom Du hændelsesvis skulde besidde nogen Lærdom,« siger Dr. Gregory, »saa vogt over den som over din dybeste Hemmelighed især ligeoverfor Mændene, thi de plejer at betragte en begavet og udviklet Kvinde med skinsyge og uvillige Øjne.

»Gennem denne Sammenfiltren af Forandringsfuldhed og Affektation snitter nu Mary Wollstonecraft med et sundt Hjertes og et klart Hoveds tveæggede Kniv. Hun protesterer mod hele dette Væv af Forstillelse. I Stedet for at fortælle Kvinderne, hvorledes de lettest skal undgaa Kritik, vinde Roes og faa anerkendende Omtale for deres lagttagelse af, hvad der er det passende og sømmelige, fortæller hun dem, at de skal lade Skindet ude af Betragtning: »Sorg for at eders Hjerter er rent og giv Hovedet Virksomhed, saa vil eders gode Opførsel komme af sig selv!« siger hun til dem.

»Med et Anstrøg af Humor, der ellers mere hører hjemme i hendes private Breve end i hendes Bøger, udtrykker Mary Wollstonecraft den Overbevisning: »at der er meget ringe Aarsag til at raade Kvinderne til at lade sig dummere og mere uvidende end hvad de i Virkeligheden er!«

»Mary Wollstonecraft koncentrerer ikke alene sine Angreb paa Dr. Gregory's og Rev. Dr. Fordyce's ortodokse Umoralitet; nej — hun udfordrer utallige Skribenter og modgaar baade *Pope*, *Lord Chesterfield* og *Rousseau* ligesaa frygtløst som de Lærere, der staar mere i Harmoni med hendes Tids Anskuelser.

»En vis Fingeren af Letfærdighed anbefales Kvinderne af *Pope* i samme Aand, som Dr. Fordyce anbefalede dem Gudsfrygt. Det Centrale i begge Systemer er den Forudsætning, at Kvinder ikke har noget bedre at tage sig for i denne Verden end at »gøre Erobringer,« som man kalder det. At vise det Falske og Umoralske ved denne Forudsætning og det usle Resultat af at handle derefter, var netop Maalet for: »The Vindication of the Rights of Woman.

»Idet Mary Wollstonecraft bestrider Rous-

seaus Anskuelser om Opdragelse og især hans Uvillie mod fælleds Opdragelse for Dreng og Piger efter ens Methode, anfører hun hans Begrundelse herfor, nemlig: at jo mere Kvinder opdrages som Mænd, jo mere kommer de til at ligne Mænd, og jo mindre Magt vil de faa over det andet Køn. »Dette er Hovedpunktet, som jeg sigter til,« siger Mary Wollstonecraft. »Jeg ønsker ikke, de skal have Magt over Mænd men over sig selv!«

»Rousseau gav i mange Henseender et Sammendrag af alt, hvad Mary Wollstonecraft mest hadede i sine Skrifter om Kvindernes Stilling. Saameget hun engang var bleven paavirket af ham, saa var hun nu bleven hans heftige Modstander baade paa Grund af hans Udtalelser og af hans Gerninger i alt, hvad der berørte Kvinderne og det huslige Liv.

»Intet i hendes Bog viser dog, at hun har kendt til den Plet paa Rousseau, at han øjeblikkelig bragte sine 6 Børn til Hittebørnshospitalets Drejedør, saasnart de var fødte. Kendskabet til denne Kendsgerning har maaske befriet Efterverdenen fra den Nødvendighed at tage Notits af hans Grunde til at anbefale at dyrke de huslige Dyder.

»Men den Strid, hvori Mary Wollstonecraft tager en ledende Del, paagaar bestandigt, og det kan være nyttigt for dem, som nu fører Striden at være i Stand til at citere Rousseau's Grunde til at holde Kvinderne i en vedvarende Tilstand af Umyndighed. Disse er hans Ord:

»Kvindernes Opdragelse bør altid anlægges saaledes, at den forholder sig til Mændenes. Thi dens Maal er: »At behage og at være nyttige for OS, at faa OS til at elske og agte dem, at opdrage OS, medens vi er unge, og tage vare paa OS, naar vi er voksne, at raade og trøste OS, at gøre VORT Liv let og behageligt: dette er Kvindernes Skyldighed i alle Tider og det, der skulde læres dem i deres Barndom.

»Naar vi ser hen til »Den Lille Skotske Katekismus« og dens første Spørgsmaal og Svar, siger Carlyle herom: »Jo ældre jeg bliver — og jeg staar nu paa Evighedens Dørtærskel — jo oftere falder min Tanke paa Katekismussens første Læresætninger, og jo fuldere og dybere forstaar jeg deres Betydning: »Hvad er Menneskets vigtigste Formaal?« — »At dyrke Gud og glæde sig i ham.« Rousseau og hans Disciple vilde have Kvinderne berøvet denne deres Fødselsret og paa Spørgsmaalet: »Hvad er Kvindernes vigtigste Formaal?« vilde de have svaret: »At dyrke Manden og hjælpe ham til en fornøjelig Tilværelse for en stakket Stund.«

»Al Skønhed ved personlig Hengivenhed og Selvfornægtelse, som har saa stor en Del i Familielivets Lykke, svinder bort og visner,